NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.014.03.2016
P/16/037

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli

P/16/037 – Organizacja i przygotowanie do działań ratowniczych na autostradach i drogach ekspresowych

Jednostka przeprowadzająca kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Kontroler

Kontrolę przeprowadziła na podstawie art. 2 ust.1 ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli[1], Alina Walenia - główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli Nr LRZ/71/2016 z dnia 12 sierpnia 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 1 - 2)

Jednostka kontrolowana

Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Rzeszowie, ul. M. Mochnackiego 4, 36 - 016 Rzeszów, Regon 000658142, zwana w dalszej części niniejszego wystąpienia „KW PSP".

Kierownik jednostki kontrolowanej

Podkarpackim Komendantem Wojewódzkim Państwowej Straży Pożarnej w Rzeszowie jest od dnia 6 kwietnia 2016 r. st. brygadier Andrzej Babiec, poprzednio stanowisko to zajmował w okresie od 15 października 2011 r. nadbrygadier mgr inż. Bogdan Kuliga.

(dowód: akta kontroli str. 3 - 4)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia[2] działania Podkarpackiego Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej w Rzeszowie na rzecz organizacji i prowadzenia działań ratowniczych na autostradzie A4 i drodze ekspresowej S-19.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Stosownie do art. 12 ust. 5 pkt 3 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. *o Państwowej Straży Pożarnej*[3], Podkarpacki Komendant Wojewódzki PSP zorganizował siły i środki w ramach ksrg na obszarze województwa podkarpackiego, z uwzględnieniem odcinka autostrady A4 i drogi ekspresowej S19. Zorganizowany został na tym obszarze odwód operacyjny jako Podkarpacka Brygada Odwodowa obejmująca specjalistyczne siły i środki niezbędne do prowadzenia działań ratowniczych, w tym także na autostradzie A4 i drodze ekspresowej S19.

Podkarpacki Komendant Wojewódzki PSP zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 lutego 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego[4] (zwanego dalej rozporządzeniem w sprawie ksrg) ustalił wymagane procedury dotyczące zasad i organizacji prowadzenia działań ratowniczych, w tym także na autostradzie A4 i drodze ekspresowej S19. Opracowana została analiza zagrożeń oraz analiza zabezpieczenia operacyjnego woj. podkarpackiego, w której ujęte zostały zagadnienia ratownictwa technicznego, czasy przybycia grup specjalistycznych do miejsca

[1] Ustawa z 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz.U. z 2015 r. poz. 1096 ze zm.)

[2] Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. W przypadku jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według ww. skali, nie dawałoby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową.

[3] Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. *o Państwowej Straży Pożarnej* (Dz.U.2016.603 j.t. ze zm.)

[4] Dz. U. Nr 46, poz. 239

zdarzenia na autostradzie i drodze ekspresowej. Wdrożone zostały także inne procedury działań ratowniczych, tj.: Wojewódzki Plan Ratowniczy, zatwierdzony przez Wojewodę Podkarpackiego, po zasięgnięciu opinii Komendanta Głównego PSP oraz Plany działań ratowniczych na autostradzie A4 i drodze S19. Ustalone zostały zasady powiadamiania i współdziałania podmiotów na obszarze województwa podczas działań ratowniczych. Zgodnie z wymogami przygotowana została „Analizie gotowości operacyjnej dla województwa podkarpackiego".

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli wdrożone do stosowania powyższe dokumenty są spójne i pozwalają na sprawne prowadzenie działań ratowniczych na autostradzie A4 i drodze ekspresowej S19.

Stwierdzono, że wyposażenie w sprzęt specjalistycznych grup ratowniczych prowadzących działania na autostradzie A4 i drodze ekspresowej S19 było zgodne z normatywem określonym w „Tabeli wyposażenia w sprzęt dla województwa podkarpackiego".

Ustalono, że wszystkie jednostki OSP włączone do ksrg mające obszary chronione obejmujące autostradę A4 i drogę ekspresową S19 spełniały ustalone wymagania, tj. posiadały co najmniej 1 średni lub ciężki samochód ratowniczo – gaśniczy oraz co najmniej 12 wyszkolonych ratowników.

Prawidłowo dokumentowane były działania ratownicze prowadzone przez jednostki ksrg, w tym także przez OSP. Dokumentacja działań ratowniczych prowadzonych przez jednostki ksrg zawierała wymagane informacje wg rozporządzenia w sprawie ksrg.

Podkarpacki Komendant Wojewódzki PSP podejmował działania mające na celu zapewnienie dysponowania sił i środków z zachowaniem tzw. „kryterium czasowego" poprzez ustalanie terenów wzajemnej pomocy. Podpisane zostały w tym celu stosowne porozumienia, które wprowadzone zostały do stosowania rozkazem Podkarpackiego Komendanta Wojewódzkiego PSP nr 68/2016 z dnia 16 maja 2016 r. w sprawie ustalenia terenu pomocy wzajemnej.

Pozytywna ocena dotyczyła także sprawowanego nadzoru i kontroli nad realizacją działań ratowniczych na autostradzie A4 i drodze S19. Inspekcjami gotowości bojowej objęte zostały wszystkie jednostki ratowniczo – gaśnicze PSP oraz stanowiska kierowania komendantów miejskich i powiatowych PSP, a także wybrane jednostki OSP ksrg. Wnioski i zalecenia z przeprowadzonych inspekcji zostały zrealizowane i wykorzystane do poprawy funkcjonowania jednostek ksrg.

Ustalono, że Podkarpacki Komendant Wojewódzki PSP realizując zadania w zakresie organizacji i prowadzenia działań ratowniczych na autostradzie A4 i drodze ekspresowej S-19 podejmował współpracę z zarządzającym tymi drogami (GDDKiA) jak również z innymi podmiotami przewidzianymi do podjęcia działań ratowniczych (Policja, PRM, Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie).

NIK wskazuje na występujące w jednostkach PSP braki wyposażenia w pojazdy, w tym średnich samochodów ratownictwa technicznego. Pomimo podejmowanych w tym zakresie działań przez Podkarpackiego Komendanta Wojewódzkiego PSP, stan wyposażenia nie odpowiadał normatywom określonym w Tabeli wyposażenia w sprzęt dla województwa podkarpackiego" zatwierdzonej przez Komendanta Głównego PSP. Ponadto NIK zwraca uwagę na kontynuowanie działań celem zapewnienia wymaganego poziomu gotowości operacyjnej w zakresie ratownictwa medycznego, a także doposażenia technicznego jednostek OSP włączonych do ksrg ze szczególnym uwzględnieniem tych, które mają obszary chronione obejmujące autostradę A4 i drogę ekspresową S19.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja i prowadzenie działań ratowniczych na autostradach i drogach ekspresowych przez jednostki ksrg

1.1. Stan organizacyjny ksrg na terenie województwa podkarpackiego

Opis stanu faktycznego

- **Stan organizacyjny i liczebny ksrg**

Według stanu na 30 czerwca 2016 r. ksrg na terenie województwa podkarpackiego tworzyły:

- 4 komendy miejskie i 17 komend powiatowych PSP w strukturze, których funkcjonowało 27 jednostek ratowniczo – gaśniczych oraz 1 posterunek stały PSP w miejscowości Dynów – powiat rzeszowski,
- 307 jednostek OSP włączonych do ksrg z 1267 jednostek funkcjonujących na terenie województwa. W 12 gminach na terenie województwa (ze 162 ogółem), w tym w 9 gminach miejskich brak było jednostek OSP włączonych do ksrg. Natomiast 48 gmin posiadało po 1 jednostce OSP włączonej do ksrg. Prowadzone na szczeblu powiatu działania ratownicze przez jednostki ksrg mogą być wspomagane przez siły i środki ksrg funkcjonujące jako pododdziały w ramach Podkarpackiej Brygady Odwodowej.

„Analiza zabezpieczenia operacyjnego województwa podkarpackiego" określała zasięgi podmiotów ksrg w przedziałach czasowych odpowiednio do 8 min i do 15 minut. W zasięgu działania jednostek ratowniczo – gaśniczych w czasie do 15 minut od zgłoszenia zdarzenia znajdowało się ok. 55% mieszkańców województwa. W wyznaczonych zasięgach w poszczególnych przedziałach czasowych uwzględniono także czas przyjęcia zgłoszenia oraz alarmowania jednostek, który ustalono odpowiednio:

- dla jednostek ratowniczo – gaśniczych PSP – 2 minuty (1 minuta na przyjęcie zgłoszenia oraz 1 minuta na alarmowanie i wyjazd zastępów ratowniczych),
- dla jednostek OSP włączonych do ksrg – 7 minut.

W celu właściwego zabezpieczenia operacyjnego obszarów pozostających poza zasięgiem w czasie dotarcia do 15 minut od zgłoszenia zdarzenia, istniejąca na terenie woj. podkarpackiego sieć jednostek ksrg była powiększana poprzez włączenie kolejnych jednostek ochrony przeciwpożarowej. W 2015 roku realizowano proces rozszerzania sieci jednostek ksrg włączając do systemu, na wniosek Podkarpackiego Komendanta Wojewódzkiego PSP, 6 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. Spośród wymienionych jednostek - 3 z nich zostały włączone m.in. w celu poprawy zabezpieczenia operacyjnego na odcinku autostrady A-4, tj.: OSP Róża (pow. dębicki), OSP Paszczyna (pow. dębicki) i OSP Budy Głogowskie (powiat rzeszowski). W 2016 roku włączono do systemu kolejne 4 jednostki OSP, z czego żadna z nich nie ma wpływu na zabezpieczenie operacyjne na autostradzie A4 i drodze ekspresowej S19. Opracowany przez Podkarpackiego Komendanta Wojewódzkiego PSP i uzgodniony przez Komendanta Głównego PSP „Zbiorczy plan sieci jednostek OSP przewidzianych do włączenia do ksrg w 2016" określał włączenie 10 jednostek OSP, z czego 4 w celu poprawy bezpieczeństwa na autostradzie A4 i drodze ekspresowej S19.

(dowód: akta kontroli str. 5 – 66, 67 - 73)

W wyjaśnieniu Podkarpacki Komendant Wojewódzki PSP podał, ze potrzeby ksrg w zakresie organizacyjnym obejmują w szczególności:

a) utworzenie w strukturze KM PSP w Rzeszowie trzeciej jednostki ratowniczo-gaśniczej zlokalizowanej w północnej części miasta, która znacząco poprawi poziom zabezpieczenia operacyjnego oraz wpłynie na skrócenie czasu dojazdu sił i środków PSP do zdarzeń w tej części powiatu rzeszowskiego,

b) włączanie kolejnych jednostek OSP do ksrg zlokalizowanych na obszarach pozostających poza zasięgiem w czasie do 15 minut od zgłoszenia zdarzenia.

Potrzeby ksrg w zakresie stanu etatowego dotyczą w szczególności zwiększenia liczy etatów dla funkcjonariuszy w jednostkach PSP w woj. podkarpackim. Limit etatowy dla województwa podkarpackiego, do którego należy dążyć określony został w §6 rozporządzenia MSWiA z dnia 26 lipca 2006 r. w sprawie ramowej organizacji komendy wojewódzkiej i powiatowej (miejskiej) Państwowej Straży Pożarnej[5], który stanowi, że *„przy naliczaniu etatów strażaków dla komend wojewódzkich i powiatowych (miejskich) dąży się do osiągnięcia na obszarze województwa 1 etatu strażaka na 1000 stałych mieszkańców w województwie".*

Zgodnie z powyższymi zapisami i aktualną liczbą mieszkańców województwa ilość przyznanych etatów dla funkcjonariuszy w jednostkach PSP na terenie województwa powinna wynosić 2128. Według stanu na dzień 30.06.2016 r. łączna ilość przyznanych dla jednostek PSP woj. podkarpackiego etatów strażaków PSP wynosiła 1725. Uwzględniając aktualną liczbę mieszkańców województwa oraz przyznany limit etatów, w celu osiągnięcia wskaźnika określonego w ww. rozporządzeniu należałoby limit etatowy zwiększyć o 403. Aktualnie wskaźnik 1 strażaka na 1000 stałych mieszkańców w województwie wynosi 0.81. Stan osobowy ma wpływ na dysponowanie I rzutu do działań, a tym samym na ich skuteczność.

(dowód: akta kontroli str. 74 – 86)

- **Odwody operacyjne**

Rozkazem nr 56/2016 Podkarpackiego Komendanta Wojewódzkiego PSP z dnia 20.04.2016 r. w sprawie organizacji odwodu operacyjnego krajowego systemu ratowniczo – gaśniczego na obszarze województwa podkarpackiego, utworzony został odwód operacyjny Podkarpackiego Komendanta Wojewódzkiego PSP, w skład którego wchodzi wyznaczona część sił i środków ksrg. Odwód operacyjny zorganizowany został jako Podkarpacka Brygada Odwodowa, w skład którego wchodzą następujące pododdziały:

- sztab brygady,
- siły i środki odwodu centralnego, tj. 3 kampanie gaśnicze: „Resovia", „Rzeszów", „Rzeszów 1", pluton logistyczny „Rzeszów", moduł ochron ludności (HCP) pomp szlamowych wysokiej wydajności do prowadzenia działań poza granicami kraju, 3 specjalistyczne grupy ratownictwa wodno – nurkowego („Sanok", „Rzeszów 4", „Solina"), 2 specjalistyczne grupy ratownictwa chemicznego („Leżajsk", „Rzeszów 2"), 2 specjalistyczne grupy ratownictwa wysokościowego („Rzeszów 1", „Krosno"), 1 specjalistyczna grupa ratownictwa technicznego „Rzeszów 3" oraz 1 specjalistyczna grupa poszukiwawczo – ratownicza „Dębica",
- kompanie odwodu wojewódzkiego: 4 kampanie gaśnicze: „Nafta", „Siarka", „Zamek", „Bieszczady".

(dowód: akta kontroli str. 87 – 89, 5 - 66)

- **Specjalistyczne grupy ratownicze**

Podstawą organizacji ratownictwa specjalistycznego w województwie podkarpackim były opracowane przez Komendanta Głównego PSP *„Zasady organizacji ratownictwa specjalistycznego w krajowym systemie ratowniczo – gaśniczym"* (lipiec 2013 r.) określające procedury bezpieczeństwa strażaków oraz minimalne standardy wyposażenia dla ratownictwa specjalistycznego w sprzęt dla jednostek ksrg. Na podstawie *„Analizy zagrożeń na obszarze województwa podkarpackiego*" opracowany został w 2016 r. *„Wojewódzki plan sieci jednostek ratownictwa specjalistycznego"* określający ilość i rozmieszczenie oraz docelowe poziomy

[5] Dz.U 2006, Nr 143, poz. 1037

gotowości poszczególnych grup ratownictwa specjalistycznego. Do realizacji działań ratowniczych w zakresie specjalistycznym zostały powołane następujące grupy ratownicze:

- specjalistyczna grupa ratownictwa wodno-nurkowego „SANOK" utworzona na bazie Komend Powiatowych PSP w Brzozowie, Jaśle i Sanoku,
- specjalistyczna grupa ratownictwa wodno-nurkowego „RZESZÓW 4" utworzona na bazie Komend Miejskich PSP w Przemyślu, Rzeszowie i Tarnobrzegu,
- specjalistyczna grupa ratownictwa chemiczno-ekologicznego „LEŻAJSK",
- specjalistyczna grupa ratownictwa chemiczno-ekologicznego „RZESZÓW 2",
- specjalistyczna grupa ratownictwa wysokościowego „RZESZÓW 1",
- specjalistyczna grupa ratownictwa wysokościowego „KROSNO",
- specjalistyczna grupa ratownictwa technicznego „RZESZÓW 3" utworzona na bazie Komendy Miejskiej PSP w Rzeszowie i Komendy Powiatowej PSP w Mielcu,
- specjalistyczna grupa poszukiwawczo-ratownicza „DĘBICA".

Wszystkie ww. grupy ratownicze funkcjonują w ramach centralnego odwodu operacyjnego.

Zasady organizacji ratownictwa specjalistycznego na terenie województwa podkarpackiego zamieszczone zostały w *„Analizie gotowości operacyjnej podmiotów ksrg na terenie województwa podkarpackiego*" (2014 r.). Ze względu na różny zakres koniecznych do realizacji zadań ratowniczych, sprzęt niezbędny do wykonania tych zadań i związaną z tym potrzebę zaangażowania odpowiedniej ilości wyszkolonych zasobów kadrowych, ustalono dla poszczególnych poziomów ratownictwa specjalistycznego standardy ilościowe ratowników, odpowiednie czasy ich alarmowania i osiągania gotowości do podejmowania działań Dla ww. grup ratowniczych określone zostały przez Komendanta Głównego PSP odpowiednie poziomy ich gotowości do podejmowania działań ratowniczych (tabela 1)

Tabela 1. Określone standardy gotowości operacyjnej specjalistycznych grup ratowniczych ksrg w woj. podkarpackim.

Dziedzina ratownictwa	Poziom gotowości operacyjnej	Standard gotowości operacyjnej	
		Ilość ratowników	Czas alarmowania
Ratownictwo wodne	A*	2	niezwłocznie
	B	3	niezwłocznie
	C	5	do 60 minut
Ratownictwo wysokościowe	A*	2	niezwłocznie
	B*	3	niezwłocznie
	C	5	do 15 minut
Ratownictwo techniczne	A*	6	do 45 minut
	B*	9	do 60 minut
Ratownictwo chemiczne i ekologiczne	A*	3	niezwłocznie
	B*	8	niezwłocznie
	C*	12	do 30 minut
Działania poszukiwawczo-ratownicze	A I*	3	niezwłocznie
	A II	2 ratowników z dwoma psami poszukiwawczymi	do 90 minut
	B	8 ratowników z dwoma psami poszukiwawczymi	do 90 minut
	C	grupa USAR	do 360 minut

* dot. specjalistycznych grup działających na terenie woj. podkarpackiego

Dla poszczególnych specjalistycznych grup ratowniczych ustalone zostały przez Komendanta Głównego PSP obszary chronione obejmujące zasięgiem na terenie województwa podkarpackiego zarówno autostradę A4 jak też drogę ekspresową S19.

W działaniach ratowniczych powstałych na autostradzie A4 lub drodze ekspresowej S19 uczestniczyć może specjalistyczna grupa ratownictwa chemiczno-ekologicznego oraz grupa ratownictwa technicznego, a także przewidziano zaangażowanie do działań specjalistycznej grupy ratownictwa wysokościowego (wiadukty, mosty). Czas dotarcia poszczególnych grup specjalistycznych na miejsce zdarzenia uzależniony będzie od odległości wystąpienia zdarzenia od siedziby jednostki, w której działa grupa. Wyznaczone obszary chronione dla specjalistycznych grup ratowniczych zapewniają zdolność do podjęcia działań przez grupy specjalistyczne w wymaganym czasie określonym w Zasadach organizacji ratownictwa specjalistycznego dla powyższych grup.

(dowód: akta kontroli str. 5 - 66)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.2. Organizacja i realizacja działań ratowniczych na autostradach i drogach ekspresowych

Opis stanu faktycznego

- **Analiza zabezpieczenia operacyjnego i zagrożeń województwa oraz wnioski z tych analiz**

Ustalono, że *„Analiza zabezpieczenia operacyjnego województwa podkarpackiego”* z dnia 20.07.2016 r. zatwierdzona przez Podkarpackiego Komendanta Wojewódzkiego PSP opracowana została zgodnie z wymogami §8 ust.4 i 5 oraz §10 rozporządzenia w sprawie ksrg. W analizie ujęte zostały zagadnienia dotyczące:

- organizacji ksrg na terenie województwa podkarpackiego oraz rozmieszczenia podmiotów ksrg z wyznaczonymi dla nich obszarami zasięgu i obszarami chronionymi przez poszczególne jednostki ratowniczo – gaśnicze KM i KP PSP,
- analizy gotowości operacyjnej podmiotów ksrg w odniesieniu do poszczególnych rodzajów zagrożeń,
- ratownictwa technicznego na drogach, w tym na autostradzie A4 i drodze ekspresowej S19,
- standardu wyposażenia jednostek PSP w sprzęt ratowniczy,
- organizacji ratownictwa specjalistycznego,
- miejsc, obiektów i terenów na obszarze województwa o utrudnionych warunkach prowadzenia działań ratowniczych i niskim poziomie zabezpieczenia,
- organizacji obwodu operacyjnego na terenie województwa podkarpackiego.

Ponadto w celu zapewnienia dotarcia pierwszych sił i środków ksrg do miejsca zdarzenia powstałego na autostradzie A4 i drodze ekspresowej S19 w jak najkrótszym czasie wyznaczono tereny pomocy wzajemnej pomiędzy sąsiadującymi jednostkami PSP do obsługi tych zdarzeń. Ustalone zostały zasięgi poszczególnych jednostek ksrg, które nie pokrywają się z podziałem administracyjnym danego powiatu. Szczegóły organizacyjne w tym zakresie zawiera *„Plan działań ratowniczych dla autostrady A4”* oraz „*Plan działań ratowniczych dla drogi ekspresowej S19*”.

(dowód: akta kontroli str. 5 – 66, 106 - 109)

Zgodnie z §8 rozporządzenia w sprawie ksrg opracowana została „*Analiza zagrożeń na obszarze województwa podkarpackiego*”. Ostatnia aktualizacja „analizy zagrożeń na obszarze województwa podkarpackiego” dokonana została w lutym 2016 r. Analiza została opracowana

w oparciu o załącznik nr 1 pkt. B cyt. rozporządzenia w sprawie ksrg. Dokument ten uwzględnia zagrożenia związane z infrastrukturą drogową, w tym wynikające z funkcjonowania autostrady A4 i drogi ekspresowej S19. W tym zakresie „Analiza zagrożeń na obszarze województwa podkarpackiego" w części opisowej zawiera:

- określenie stopnia zagrożenia w ruchu drogowym na poziomie województwa,
- wskazanie szlaków drogowych o największym natężeniu ruchu, określenie rodzaju możliwych zagrożeń, źródeł tych zagrożeń oraz przyczyn i skutków ich zaistnienia,
- rodzaje zagrożeń w ruchu drogowym o najwyższym poziomie w odniesieniu do obszaru gminy.

Zgodnie z „Analizą zagrożeń na obszarze województwa podkarpackiego" występuje mały stopień zagrożenia w ruchu drogowym (poziom zagrożenia ZII). W określaniu stopnia zagrożeń poszczególnych powiatów uwzględnione zostało funkcjonowanie autostrady A4 i drogi S19. Najwyższy stopień zagrożenia w infrastrukturze komunikacyjnej przy uwzględnieniu natężenia ruchu, znaczenia szlaków komunikacyjnych, w tym autostrady A4 i drogi S19 oraz ich stanu technicznego występuje na terenie następujących powiatów: rzeszowskiego (4 gminy), dębickiego (3 gminy), przeworskiego (2 gminy), ropczycko – sędziszowskiego (2 gminy), jarosławskiego (3 gminy), łańcuckiego (3 gminy) i przemyskiego (2 gminy).

W pkt. IV.3 Analizy dotyczącym wskazania obiektów i terenów charakterystycznych z punktu widzenia systemu ratowniczego na obszarze województwa podkarpackiego wymagających użycia obwodów operacyjnych nie wskazano aby do likwidacji zaistniałych zdarzeń w ruchu drogowym, w tym związanych z funkcjonowaniem autostrady A4 i drogi ekspresowej S19 było konieczne użycie odwodów operacyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 90 – 105)

W związku z wynikami *„Analizy zagrożeń województwa podkarpackiego*" w ruchu drogowym nie było podstaw do formułowania w tym zakresie szczegółowych wniosków służących poprawie funkcjonowania ksrg i przekazywania ich do Wojewody Podkarpackiego. Wnioski końcowe wynikające z analizy zagrożeń zostały uwzględnione w przygotowaniu *„Analizy zabezpieczenia operacyjnego województwa podkarpackiego".* Sporządzone wnioski z „Analizy zabezpieczenia operacyjnego" w zakresie poprawy funkcjonowania ksrg dotyczące organizacji działań ratowniczych na autostradach i drogach ekspresowych obejmowały:

a) potrzebę utworzenia w strukturze KM PSP w Rzeszowie trzeciej jednostki ratowniczo-gaśniczej zlokalizowanej w północnej części miasta;
b) rozszerzenia potencjału ratowniczego ksrg o kolejne jednostki OSP w celu zapewnienia czasu dojazdu do miejsca zdarzenia do 15 min od zgłoszenia;
c) uzupełnienie wyposażenia jednostek PSP w samochody ratowniczo-gaśnicze zgodnie z zatwierdzoną przez Komendanta Głównego PSP „Tabelą wyposażenia w sprzęt dla województwa podkarpackiego";
d) doposażenie jednostek włączonych do ksrg w zestawy hydraulicznych narzędzi ratowniczych do prowadzenia działań na drogach oraz w zestawy do ratownictwa medycznego R1.

Stosownie do §11 ust.2 rozporządzenia w sprawie ksrg wnioski wynikające z *„Analizy zabezpieczenia operacyjnego województwa podkarpackiego"* zostały przekazane Wojewodzie Podkarpackiemu wraz z pismem WR.0760.11.2016 z dnia 6 września 2016 r. W ramach realizacji tych wniosków zostały podjęte następujące działania:

a) w zakresie utworzenia trzeciej jednostki ratowniczo-gaśniczej pozyskana została działka pod jej budowę, a realizacja inwestycji jest przewidziana w ramach środków ustawy modernizacyjnej na lata 2017-2020,

b) w miesiącu wrześniu 2016 r. przesłano do Komendanta Głównego PSP wnioski o włączenie kolejnych 6 jednostek OSP z terenu województwa do ksrg,
c) podjęto działania w celu poprawy logistyki,
d) corocznie trwa proces doposażania jednostek OSP ksrg w zestawy hydraulicznych narzędzi ratowniczych w ramach środków finansowych przekazywanych z MSWiA na poprawę funkcjonowania ksrg.

(dowód: akta kontroli str. 110)

- **Analiza gotowości operacyjnej**

„Analiza gotowości operacyjnej podmiotów ksrg na terenie województwa podkarpackiego" (wydanie luty 2014 r.) była dwukrotnie aktualizowana. Ostatnia aktualizacja (18.07.2016 r.) dotyczyła sieci podmiotów tworzących ksrg na terenie województwa, stanu wyszkolenia ratowników w poszczególnych dziedzinach ratownictwa oraz wniosków wynikających z analizy. Wnioski dotyczyły zarówno organizacji i prowadzenia działań ratowniczych przez jednostki ksrg, stanu wyposażenia tych jednostek, zakresu działań prowadzonych podczas wystąpienia klęsk żywiołowych przez ratownictwo techniczne. Wskazano na braki w wyposażeniu wszystkich jednostek OSP włączonych do ksrg, tj. zestawów hydraulicznych narządzi ratowniczych niezbędnych do podejmowania działań podczas wypadków w komunikacji drogowej i kolejowej. Wnioski te sformułowane były ogólnie bez wyszczególnienia autostrady i drogi ekspresowej w ramach ratownictwa technicznego, chemicznego i ekologicznego, w tym KPPM (kwalifikowana pierwsza pomoc medyczna) oraz gotowości operacyjnej jednostek OSP włączonych do ksrg.

Stosownie do §42 ust.1 rozporządzenia o ksrg *„Analiza gotowości operacyjnej podmiotów ksrg na terenie województwa podkarpackiego"* zawiera następujące elementy, z uwzględnieniem autostrady A4 i drogi ekspresowej S19, tj.:
- czasy dysponowania do działań ratowniczych oraz wyznaczone obszary chronione,
- ilość rodzaj i parametry taktyczne oraz techniczno – użytkowe sprzętu ratowniczego i sprzętu ochrony osobistej,
- liczbę ratowników wyszkolonych w poszczególnych obszarach ratownictwa,
- możliwości prowadzenia działań ratowniczych przez ratowników w zależności od rodzaju zagrożenia,
- możliwości dysponowania sprzętem do długotrwałych działań ratowniczych oraz do działań podczas katastrof i klęsk żywiołowych,
- podsumowanie i wnioski wskazujące, że ksrg województwa podkarpackiego został właściwie przygotowany do organizowania oraz prowadzenia działań ratowniczych.

Zagrożeniem dla utrzymania stałej gotowości operacyjnej przez jednostki OSP włączone do ksrg jest zapewnienie ciągłej zdolności osobowej ratowników (ograniczone możliwości skompletowania zastępu ratowniczego szczególnie w godzinach pracy).

(dowód: akta kontroli str. 111 - 127)

- **Wojewódzki plan ratowniczy**

Stwierdzono, że *„Plan ratowniczy województwa podkarpackiego"* wydany we wrześniu 2014 r. został zatwierdzony przez Wojewodę Podkarpackiego (27.X.2014 r.) po uprzednim pozytywnym zaopiniowaniu przez Komendanta Głównego PSP (3.09.2014 r.). W latach 2015 – I półrocze 2016 Plan ten był aktualizowany 4 krotnie, a jego aktualizacja dotyczyła:
- sieci jednostek OSP ksrg, danych teleadresowych jednostek ksrg, wykazu sił i środków podmiotów ksrg, aktualizacji mapy z lokalizacją jednostek ratowniczo – gaśniczych wraz z ich zasięgami (31.03.2015),
- aktualizacji mapy sieci jednostek ksrg, danych teleadresowych tych jednostek, wykazu sił i środków (29.05.2015 r.),

- uzupełnienia zbioru zasad i procedur o procedurę dysponowania specjalistycznej grupy poszukiwawczo – ratowniczej ksrg do działań w terenie, procedurę działania instytucji otrzymującej podejrzaną przesyłkę (24.09.2015 r.),
- uzupełnienia danych teleadresowych, mapy sieci jednostek OSP ksrg, zbioru zasad i procedur o zasady powiadamiania i współdziałania podmiotów na obszarze województwa podkarpackiego podczas działań ratowniczych oraz o wytyczne obejmujące organizację zaplecza logistycznego podczas prowadzenia długotrwałych działań ratowniczych,
- uzupełnienia o wykaz zadań dla podmiotu mogącego wspomagać organizację działań ratowniczych, zaktualizowanie danych dotyczących kontenerów z zapleczem logistycznym oraz sprzętem ochrony dróg oddechowych (26.07.2016 r.).

W *„Planie ratowniczym województwa podkarpackiego”* nie zostały ujęte procedury organizacji działań ratowniczych na autostradzie A4 i drodze ekspresowej S19.
Procedury działań ratowniczych na autostradzie A4 i drodze ekspresowej S19 oraz jakie siły i środki ksrg będą wysłane do zdarzeń tam powstałych określone zostały w *„Planie działań ratowniczych dla autostrady A4”* i *w „Planie działań ratowniczych dla drogi ekspresowej S19”* (opracowanych przez GDDKiA). Plany te wraz z *„Planem ratowniczym województwa podkarpackiego”* stanowią dokumentację operacyjną stanowiska kierowania Podkarpackiego Komendanta Wojewódzkiego PSP. W dokumentach tych określono, że jednostkami, które będą dysponowane na miejsce zdarzenia będą jednostki przez których teren przebiega autostrada A4 i droga S19. Natomiast siły i środki ksrg jakie będą wysłane do zdarzeń powstałych na tych drogach zależeć będą od miejsca zdarzenia, jego lokalizacji. Będą to siły i środki jednostek ksrg właściwych ze względu na przebieg autostrady i drogi ekspresowej. Do procedury dysponowania sił i środków na autostradę i drogę ekspresową mają zastosowanie *„Ramowe wytyczne Komendanta Głównego PSP dotyczące zasad dysponowania sił jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz zasad doraźnego zabezpieczenia operacyjnego terenu powiatu po zadysponowaniu zasobów ratowniczych* (Warszawa lipiec 2013). Wytyczne te były podstawą do opracowania w 2014 r. przez wszystkie KM/KP PSP woj. podkarpackiego *„Zasad dysponowania sil jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz zabezpieczenia operacyjnego powiatu”*

(dowód: akta kontroli str. 128 – 141)

- **Zasady powiadamiania i współdziałania podmiotów na obszarze województwa podczas działań ratowniczych**

Stosownie do § 4 ust. 2 pkt 6 rozporządzenia o ksrg zostały opracowane i zatwierdzone w 2014 r. przez Podkarpackiego Komendanta Wojewódzkiego PSP „*Zasady powiadamiania i współdziałania podmiotów na obszarze województwa podczas działań ratowniczych”.* Dokument ten stanowi załącznik do „*Planu ratowniczego województw podkarpackiego*” i obejmuje zbiór najważniejszych zasad w procesie powiadamiania i współdziałania, dotyczy wszystkich działań ratowniczych, w tym także na autostradzie A4 i drodze S19. W dokumencie tym zostały wykazane podmioty mogące wspomagać działania jednostek ksrg, w tym także na autostradzie i drodze ekspresowej (m.in. Oddział GDDKiA w Rzeszowie, KW Policji i LPR w Sanoku i Lekarz Koordynator Ratownictwa Medycznego).

(dowód: akta kontroli str.142 - 148)

- **Liczba działań ratowniczych na autostradach i drogach ekspresowych oraz czas przybycia jednostek ksrg na miejsce zdarzenia**

W latach 2015 – I półrocze 2016 na autostradzie A4 i drodze ekspresowej S19 jednostki ratowniczo – gaśnicze PSP i OSP ksrg podejmowały działania w 42 zdarzeniach, które wystąpiły na obszarze:
- *powiatu rzeszowskiego* – 11 zdarzeń, z których do 2 zdarzeń jednostki ratowniczo – gaśnicze PSP i OSP przybyły w czasie do 8 minut, w 6 przypadkach do 15 minut. W 3

przypadkach przekroczony został czas dojazdu powyżej 15 minut i wynosił: 19 minut (zdarzenie Bratkowice 18.10.2015 r.), 20 minut (zdarzenie Bratkowice 20.11.2015 r.) i 24 minut (zdarzenie Bratkowice 8.05.2016 r.). Średni czas dojazdu jednostki ksrg na miejsce zdarzenia wynosił 14 minut,

- *powiatu ropczycko – sędziszowskiego* – 14 zdarzeń, z których do żadnego zdarzenia jednostki ratowniczo – gaśnicze PSP i OSP ksrg nie dojechały w czasie do 8 minut, w 12 przypadkach do 15 minut. W 2 przypadkach przekroczony został czas dojazdu powyżej 15 minut i wynosił: 17 min (zdarzenie Borek Mały 12.01.2016 r.), 20 min (zdarzenie Krzywa 11.12.2015 r.). Średni czas dojazdu jednostki ksrg na miejsce zdarzenia wynosił 14 min.
- *powiatu dębickiego* – 9 zdarzeń, z których do 3 zdarzeń jednostki ratowniczo – gaśnicze PSP i OSP przybyły w czasie do 8 minut, w 5 przypadkach do 15 minut. W 1 przypadku przekroczony został czas dojazdu powyżej 15 minut i wynosił 20 minut (zdarzenie Żyraków 10.06.2016 r.). Średni czas dojazdu jednostki ksrg na miejsce zdarzenia wynosił 11 min.
- *powiatu jarosławskiego* – 5 zdarzeń, z których do 1 zdarzenia jednostki ratowniczo – gaśnicze PSP i OSP przybyły w czasie do 8 minut, w pozostałych 4 przypadkach do 15 minut. Średni czas dojazdu jednostki ksrg na miejsce zdarzenia wynosił 12 minut,
- *powiatu przeworskiego* – 3 zdarzenia, z których do żadnego zdarzenia jednostki PSP i OSP ksrg nie dojechały w czasie do 8 minut, a we wszystkich 3 przypadkach dojechały w czasie do 15 minut. Średni czas dojazdu jednostki ksrg na miejsce zdarzenia wynosił 11 minut.

Na obszarze powiatu łańcuckiego i przemyskiego nie odnotowano zdarzeń na autostradzie A4.

Średni czas dojazdu jednostek ratowniczo – gaśniczych PSP i OSP ksrg na miejsce zdarzenia w poszczególnych powiatach mających obszary chronione obejmujące autostradę A4 i drogę ekspresową S19 nie przekraczał 15 minut. Czas ten uwzględniał przyjęcie zgłoszenia oraz czas alarmowania. Dla potrzeb analitycznych, tzw. czas obsługi zgłoszenia, czyli czas przyjęcia zgłoszenia i czas alarmowania przyjmowany był odpowiednio:

- dla jednostek ratowniczo - gaśniczych PSP – 2 minuty (1 minuta na przyjęcie zgłoszenia oraz 1 minuta na alarmowanie wyjazd zastępów ratowniczych)

- dla jednostek OSP włączonych do ksrg – 7 minut (czas ten obejmuje przyjęcie zgłoszenia, alarmowanie oraz kompletację zastępu ratowniczego).

(dowód: akta kontroli str. 149 – 153, 215 - 217)

Podkarpacki Komendant Wojewódzki PSP wyjaśnił, że zdarzenia w przypadku, których przekroczony został czas dojazdu jednostki PSP i OSP ksrg powyżej 15 minut dotyczyły głównie powiatu rzeszowskiego (3 przypadki), ropczycko – sędziszowskiego (2 przypadki) i wynikały z utrudnionego dojazdu do miejsca zdarzenia, błędnego zgłoszenia dotyczącego lokalizacji zdarzenia. W 3 przypadkach nie zamieszczono stosowanych danych w meldunku.

(akta kontroli str. 149 – 153)

- **Wykorzystanie planu działań ratowniczych dla autostrad i dróg ekspresowych**

KW PSP posiada *„Plany działań ratowniczych”* obejmujące całą długość autostrady A4 przebiegającą przez województwo podkarpackie, które przekazane zostały przez Oddział GDDKiA w Rzeszowie. Plany dotyczą następujących odcinków autostrady A4, zostały uzgodnione z KW PSP oraz zatwierdzone przez Dyrektora Oddziału GDDKiA:

- Węzeł Tarnów – Północ, Węzeł Jarosław – Zachód – uzgodniony w dniu 23.09.2015r., a zatwierdzony 16.12.2015 r.,

- Węzeł Jarosław – Zachód, Korczowa – Granica Państwa – uzgodniony w dniu 7.04.2016r., zatwierdzony 18.04.2016 r.

Dla drogi ekspresowej S19 Oddział GDDKiA przekazał plany KW PSP:

- od km 461+034 do km 467 +476 – uzgodniony z KW PSP Rzeszów w dniu 5.09.2016r. zatwierdzonego w dniu 9.09.2016 r. przez Dyrektora Oddziału GDDKiA w Rzeszowie,
- od km 467 + 476 do km 472 +022 - uzgodniony z KW PSP Rzeszów w dniu 5.09.2016 r. zatwierdzonego w dniu 9.09.2016 r. przez Dyrektora Oddziału GDDKiA w Rzeszowie.

Plany te zostały opracowane zgodnie z „Ramowym planem działań ratowniczych dla autostrad płatnych, który stanowi załącznik do zarządzenia Dyrektora GDDKiA nr 44 z dnia 26.09.2014 r. zmieniające zarządzenie nr 27 z dnia 31.05.2013 r. w sprawie opracowania planu działań ratowniczych dla autostrad płatnych zarządzanych przez GDDKiA. Plany zawierają:

- część graficzną z przebiegu autostrady i drogi ekspresowej z naniesionymi informacjami dotyczącymi infrastruktury ratowniczej, tj. wjazdy awaryjne, przejazdy awaryjne, punkty czerpania wody, elementy infrastruktury utrudniające prowadzenie akcji ratowniczej (wiadukty, mosty, linie energetyczne napowietrzne, bramownice),
- część operacyjną zawierającą m.in. procedury przyjmowania zgłoszenia o zdarzeniu drogowym przez służby zarządzającego autostradą i alarmowania służb ratowniczych, procedura informowania innych podmiotów, zakres współpracy zarządcy drogi ze służbami ratowniczymi i podmiotami biorącymi udział w akcji ratowniczej zasady organizacji i prowadzenia działań ratowniczych, wykaz sił i środków planowanych do działań ratowniczych.

Plany te znajdują się w stanowisku kierowania Podkarpackiego Komendanta Wojewódzkiego PSP oraz w stanowiskach kierowania komend miejskich i powiatowych PSP, przez teren których przebiega autostrada A4 i droga ekspresowa S19. Informacje zawarte w planach na bieżąco wykorzystywane były przez dyżurnych tych stanowisk w czasie prowadzenia działań ratowniczych na A4 i S19.

(dowód: akta kontroli str. 154 – 198)

- **Trudności i ograniczenia w realizacji zadań związanych z zapewnieniem przygotowania jednostek ksrg do prowadzenia działań na autostradach i drogach ekspresowych**

Oceniając trudności i ograniczenia w realizacji zadań związanych z zapewnieniem przygotowania jednostek ksrg do prowadzenia działań ratowniczych na autostradach i drogach ekspresowych, Podkarpacki Komendant Wojewódzki PSP podał, że w oparciu o dotychczas prowadzone już działania nie zostały zidentyfikowane trudności w organizowaniu i prowadzeniu działań ratowniczych na tym obszarze.

(dowód: akta kontroli str. 74 – 86)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.3. Odbiory i czynności kontrolno – rozpoznawcze na autostradach i drogach ekspresowych

Opis stanu faktycznego

- **Przedsięwzięcia w zakresie odbioru odcinków autostrad i dróg ekspresowych**

W okresie 2012 – 2016 (I półrocze) 4 Komendy Powiatowe i Miejskie PSP (KM PSP Rzeszów, KP PSP Przeworsk, KP PSP Łańcut i KP PSP Dębica) działające na terenie województwa dokonały w trybie art. 56 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane[6] - 10 odbiorów odcinków autostrady A4 i obiektów kubaturowych w ramach OUA (obwodu

[6] Dz.U. 2016, poz. 290

utrzymania autostrady). W okresie tym nie wpływały wnioski inwestorów o dokonanie odbioru odcinka drogi S19. W ramach tych odbiorów dokonano:
- 7 odbiorów odcinków autostrady A4 i 1 wiaduktu, z czego w 7 przypadkach wydane zostało pozytywne stanowisko, a w 1 przypadku z uwagami (w zakresie niezgodności wykonania odcinka od węzła „Rzeszów –Zachodni" z wymogami ochrony przeciwpożarowej),
- 3 odbiory obiektów kubaturowych zlokalizowanych na OUA w Żyrakowie, z czego:
- 2 pozytywne, które dotyczyły: takich obiektów jak garaż na samochody osobowe i solanki, budynkiem warsztatów – magazynowy, wiata na sprzęt wraz z magazynem materiałów pędnych, zbiornik na materiały niebezpieczne,
- 1 pozytywny z zastrzeżeniami dotyczył: komisariatu policji na terenie OUA,
- 1 bez zajmowania stanowiska (nie zgłoszono sprzeciwu ani uwag na zasadach wynikających z art. 56 ust.2 Prawa budowlanego).

(dowód: akta kontroli str. 199 – 202)

- **Czynności kontrolno – rozpoznawcze na autostradach i drogach ekspresowych**

W okresie 2015 – 2016 (I półrocze) Komendy Powiatowe i Miejskie PSP województwa podkarpackiego nie prowadziły czynności kontrolno – rozpoznawczych na autostradzie i drodze ekspresowej w trybie art. 23 ust.1 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej w celu rozpoznawania zagrożeń, nadzoru nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych oraz przygotowania do działań ratowniczych.

W wyjaśnieniu Podkarpacki Komendant Wojewódzki PSP podał, że brak było uzasadnienia aby w krótkim okresie po dokonaniu odbioru prowadzić kolejne czynności kontrolno – rozpoznawcze, tym bardziej, że w miejscach obsługi podróżnych (MOP) nie zostały jeszcze zlokalizowane obiekty kubaturowe istotne z punktu widzenia ochrony przeciwpożarowej, takie jak stacje paliw, obiekty hotelowe, bary i restauracje.

(dowód: akta kontroli str. 203)

Ustalone nieprawidłowości: W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Ocena cząstkowa: Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Wymiana informacji i koordynacja działań pomiędzy PSP a służbami prowadzącymi działania ratownicze

2.1. Współpraca PSP z jednostkami organizacyjnymi innych służb i podmiotami ratowniczymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi w zakresie ratownictwa na drogach

Opis stanu faktycznego

W zakresie organizacji i prowadzenia działań ratowniczych na autostradzie A4 i drodze ekspresowej S19 nie zostały zawarte porozumienia zarówno na szczeblu powiatowym jak i wojewódzkim z innymi służbami i podmiotami ratowniczymi w zakresie wspomagania organizacji prowadzenia działań ratowniczych prowadzonych przez jednostki ksrg. Współpraca w tym zakresie z podmiotami zewnętrznymi zajmującymi się ratownictwem dotyczyła m. in.:
a) przygotowania i organizacji ćwiczeń na autostradzie,
b) udziału w spotkaniach roboczych przy współudziale firmy opracowującej Plan Działań Ratowniczych dla autostrady A4,
c) udziału w spotkaniach roboczych organizowanych przez Oddział GDDKiA w Rzeszowie dotyczących koncepcji programowej budowy drogi ekspresowej S19.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra MSWiA z dnia 17 lipca 1998 r. w sprawie terenu działania jednostek ochrony przeciwpożarowej, okoliczności i warunków udziału tych jednostek w działaniach ratowniczych poza terenem własnego działania oraz zakresu, szczegółowych warunków i trybu zwrotu poniesionych przez nie kosztów[7] terenem własnego działania dla jednostek krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego jest teren powiatu, w którym jednostka ma siedzibę.

Zapis § 20 rozporządzenia o ksrg stanowi, że dysponowanie do działań ratowniczych na miejsce zdarzenia odbywa się z uwzględnieniem możliwości podjęcia działań ratowniczych w jak najkrótszym czasie.

Przeprowadzona analiza czasu dotarcia sił i środków PSP do miejsca zdarzenia wykazała, że na terenie kilku powiatów występują obszary, do których czas dotarcia z właściwych terenowo jednostek ratowniczo – gaśniczych PSP jest dłuższy niż z powiatów sąsiednich. W kilku przypadkach sytuacja ta dotyczyła także jednostek ratowniczo-gaśniczych z terenu województw sąsiednich.

W celu zapewnienia dysponowania sił i środków z zachowaniem tzw. „kryterium czasowego" ustalone zostały tereny pomocy wzajemnej. Właściwi komendanci miejscy i powiatowi PSP podpisali w tym zakresie stosowne porozumienia, które zostały wprowadzone do stosowania rozkazem Podkarpackiego Komendanta Wojewódzkiego PSP nr 68/2016 z dnia 16 maja 2016r. w sprawie ustalenia terenu pomocy wzajemnej.

W I półroczu 2016 r. zawartych zostało 21 porozumień pomiędzy sąsiednimi KM/KP PSP woj. podkarpackiego w sprawie ustalenia terenu pomocy wzajemnej pomiędzy powiatami. W celu wzajemnej współpracy pomiędzy KM/KP PSP woj. podkarpackiego z KM/KP PSP woj. lubelskiego i świętokrzyskiego zawartych zostało 6 porozumień.
W celu ustalenia terenu wzajemnej pomocy na autostradzie A4 w dniu 25.10.2014 r. zawarte zostało porozumienie pomiędzy KM/KP PSP woj. podkarpackiego z KM/KP PSP woj. małopolskiego (KP PSP Dębica – KM PSP Tarnów). W I półroczu 2016 r. zawartych zostało 6 porozumień pomiędzy KM/KP PSP woj. podkarpackiego w sprawie ustalenia terenu pomocy wzajemnej w ramach autostrady A4 (KP PSP Dębica – Ropczyce, KP PSP Ropczyce – Rzeszów, KP PSP Przeworsk – Jarosław, KP PSP Jarosław – Przemyśl, KP PSP Łańcut – Przeworsk, KP PSP Rzeszów – Łańcut).

(dowód: akta kontroli str. 106 – 109)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.2. Organizacja łączności na potrzeby działań PSP na autostradach i drogach ekspresowych

Opis stanu faktycznego

Ustalono, że łączność w czasie prowadzenia działań ratowniczych pomiędzy siłami i środkami ksrg realizowana była w oparciu o urządzenia łączności bezprzewodowej (radiotelefony), będące na wyposażeniu poszczególnych samochodów ratowniczo-gaśniczych. Łączność ta organizowana i prowadzona była w oparciu o zatwierdzoną przez Zastępcę Komendanta Głównego PSP *„Instrukcję w sprawie organizacji łączności w sieciach radiowych UKF Państwowej Straży Pożarnej z 2009 r."* Zgodnie z przytoczonym dokumentem Kierujący Działaniem Ratowniczym (KDR) posiada możliwość nawiązania bezpośredniej łączności radiowej:

a) ze statkami powietrznymi Lotniczego Pogotowia Ratunkowego oraz służb współdziałających (Policja, Straż Graniczna) biorącymi udział w działaniach ratowniczych w ramach Krajowej Sieci Współdziałania ze statkami powietrznymi na kanale U02,

[7] Dz. U. Nr 94, poz. 598, ze zm.

b) ze służbami podległymi Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz innymi służbami podmiotami (np. zespoły ratownictwa medycznego, Żandarmeria Wojskowa, itp.) w ramach Radiowej Sieci Współdziałania służb MSW na kanale B112.

Utrzymanie łączności radiowej pomiędzy KDR a pozostałymi podmiotami na miejscu działań ratowniczych (np. z przedstawicielami zarządcy drogi, wykonawcy „Utrzymuj Standard i innymi) odbywa się za pośrednictwem stanowiska kierowania i centrów dyspozytorskich (np. PID – Punkt Informacji Drogowej) tych podmiotów.

(dowód: akta kontroli str. 204)

W wyjaśnieniu Podkarpacki Wojewódzki Komendant PSP podał, że w dotychczas prowadzonych działaniach ratowniczych na autostradzie A4 i drodze S19 nie wystąpiły problemy w zakresie łączności pomiędzy służbami prowadzącymi działania ratownicze.

(dowód: akta kontroli str. 205 – 211)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.3. Dokumentowanie działań ratowniczych prowadzonych przez jednostki ksrg

Opis stanu faktycznego

Dokumentowanie działań ratowniczych prowadzonych przez jednostki ksrg, w tym także przez OSP odbywało się zgodnie z § 32.2 rozporządzenia w sprawie ksrg. Dokumentacja działań ratowniczych prowadzonych przez jednostki ksrg obejmowała w szczególności:

a) kartę zdarzenia,
b) informację ze zdarzenia,
c) kartę udzielonej kwalifikowanej pierwszej pomocy.

Karta zdarzenia sporządzana jest przez dyżurnego stanowiska kierowania KM/KP PSP w systemie informatycznym wspomagania decyzji (SWD-PSP). Natomiast pozostałe dwa dokumenty sporządza kierujący działaniem ratowniczym (KDR), z czego informacja ze zdarzenia sporządzana i ewidencjonowana jest w ww. systemie. W przypadku, gdy w działaniach ratowniczych biorą udział jedynie jednostki OSP ksrg, informacja ze zdarzenia sporządzana jest przez dyżurnego właściwego stanowiska kierowania KM/KP PSP na podstawie informacji przekazanych przez kierującego działaniem ratowniczym z jednostki OSP. Każdorazowo gdy prowadzone są działania z zakresu udzielania kwalifikowanej pierwszej pomocy KDR sporządza kartę udzielonej kwalifikowanej pierwszej pomocy w formie wypełnienia druku wg określonego przez rozporządzenie wzoru. Karta udzielonej kwalifikowanej pierwszej pomocy wraz z kartą zdarzenia i informacją ze zdarzenia przechowywana jest również w formie papierowej. Powyższe zasady dokumentowania działań ratowniczych obejmuję wszystkie zdarzenia bez względu na miejsce ich wystąpienia.

(dowód: akta kontroli str. 212 – 214)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

3. Wyposażenie jednostek ksrg oraz wyszkolenie strażaków w zakresie prowadzenia działań ratowniczych

3.1. Stan wyposażenia jednostek ksrg w pojazdy i sprzęt ratowniczy

Opis stanu faktycznego

- **Wyposażenie jednostek PSP na obszarze województwa oraz potrzeby w tym zakresie**

Normatyw sprzętowy co do ilości posiadanego sprzętu w PSP reguluje rozporządzenie MSW z dnia 21.11.2014 r. *w sprawie szczegółowych zasad wyposażenia jednostek organizacyjnych PSP*[8]. W celu zapewnienia wyposażenia jednostek PSP w samochody ratowniczo-gaśnicze zgodnego z zatwierdzoną przez Komendanta Głównego PSP „Tabelą wyposażenia w sprzęt dla województwa podkarpackiego" wg stanu na 30.06.2016 r. występowała konieczność doposażenia wybranych jednostek ksrg w następujące rodzaje sprzętu:

a) ciężkie samochody ratowniczo-gaśnicze, aktualny stan 33 sztuk, planowane potrzeby (na podstawie Tabeli wyposażenia dla województw podkarpackiego) – 36 sztuk (92% planowanych potrzeb), brak - 3 szt. z przeznaczeniem dla KP PSP w Kolbuszowej, Nisku i Stalowej Woli,
b) samochody z podnośnikiem hydraulicznym, aktualny stan 20, planowane potrzeby – 22 sztuki (91% planowanych potrzeb), brak – 2 szt. z przeznaczeniem dla KP PSP w Stalowej Woli oraz KM PSP w Tarnobrzegu,
c) średnie samochody ratownictwa technicznego, aktualny stan – 2, planowane potrzeby 4 (50% planowanych potrzeb), brak - 2 szt. z przeznaczeniem dla KP PSP w Jarosławiu i Sanoku,
d) samochody operacyjne, aktualny stan 56 sztuk, planowane potrzeby – 57 (98% planowanych potrzeb), brak – 1 szt. z przeznaczenie dla KP PSP w Stalowej Woli,
e) lekkie samochody zaopatrzeniowe, aktualny stan 17, planowane potrzeby – 21 (80% planowanych potrzeb), brak – 4 szt. z przeznaczeniem dla KM PSP w Tarnobrzegu oraz KP PSP Sanoku, Stalowej Woli i Ustrzykach Dolnych,
f) samochody ratowniczo-gaśnicze z modułem proszkowym, aktualny stan – 1, planowane potrzeby – 2 szt.(50% planowanych potrzeb), brak – 1 szt. z przeznaczeniem dla KM PSP w Przemyślu,
g) samochody z mobilnym zapasem pożarniczych węży tłocznych W 110, aktualny stan – 1, planowane potrzeby – 3 (335 planowanych potrzeb), brak – 2 szt. z przeznaczeniem dla KM PSP w Rzeszowie oraz KP PSP w Sanoku,
h) samochody dowodzenia i łączności (kompanijne stanowisko dowodzenia), KM/KP PSP nie posiadają na wyposażeniu takich samochodów, planowane potrzeby – 3 szt. z przeznaczeniem dla KP PSP w Łańcucie, Sanoku i Stalowej Woli,
i) autocysterna ze zbiornikiem na wodę gaśniczą, aktualny stan – 3 szt., planowane potrzeby – 4 (75% planowanych potrzeb), brak - 1 szt. z przeznaczeniem dla KP PSP w Łańcucie,
j) samochody ratowniczo-gaśnicze z napędem terenowym do gaszenia pożarów lasów, KM/KP PSP nie posiadają na wyposażeniu takich samochodów, planowane potrzeby – 5 szt. z przeznaczeniem dla KM PSP w Tarnobrzegu oraz KP PSP w Dębicy, Leżajsku, Mielcu i Stalowej Woli,
k) samochody ratownictwa medycznego, KM/KP PSP nie posiadają na wyposażeniu takich samochodów, planowane potrzeby – 5 szt. z przeznaczeniem dla KM PSP w Krośnie, Przemyślu i Rzeszowie oraz KP PSP w Mielcu i Stalowej Woli. Pojazdy te zostały określone w Tabeli wyposażenia na podstawie §2 ust.6 cyt. rozporządzenia *w sprawie szczegółowych zasad wyposażenia jednostek organizacyjnych PSP*, wskazującego ma możliwość uwzględnienia ich w zależności od potrzeb lokalnych, pomimo, że nie zostały wymienione w załącznikach do ww. rozporządzenia.

(dowód: akta kontroli str. 218 – 222)

[8] Dz.U. z 2014, poz. 1793.

W wyjaśnieniu Podkarpacki Komendant Wojewódzki PSP podał, że braki w zakresie normatywnego wyposażenia w średnie samochody ratownictwa technicznego dotyczą 2 samochodów, w tym 1 z przeznaczeniem dla działań ratowniczych na autostradzie A4 dla Komendy Powiatowej PSP w Jarosławiu. Aktualnie Komenda Miejska PSP w Jarosławiu posiada na wyposażeniu 2 średnie samochody ratowniczo – gaśnicze z funkcją ratownictwa technicznego, które są wystarczające do zabezpieczenia działań prowadzonych na drogach publicznych oraz autostradzie A4 na terenie powiatu jarosławskiego.

(dowód: akta kontroli str. 299 – 303)

Analiza wyposażenia jednostek organizacyjnych PSP ksrg woj. podkarpackiego w pojazdy ratowniczo – gaśnicze i specjalne związane z działaniami na autostradzie A4 i drodze ekspresowej S19 w zakresie osiągnięcia norm eksploatacji[9] wg stanu na 30.06.2016 r. wykazała, że:

- w grupie średnich samochodów ratowniczo – gaśniczych ustalona została norma eksploatacji – 12 lat. Z ogólnej ilości 44 sztuk eksploatowanych samochodów, normę eksploatacji przekroczyło 2, co stanowiło 4,5%,
- w grupie ciężkich samochodów ratowniczo – gaśniczych – norma eksploatacji – 15 lat. Z ogólnej ilości 41 sztuk eksploatowanych samochodów, normę przekroczył 1, co stanowiło 2,4%,
- w grupie średnich samochodów specjalnych ratownictwa technicznego, chemicznego, ze sprzętem ochrony dróg oddechowych – norma eksploatacji 15 lat. Z ogólnej ilości 10 sztuk eksploatowanych samochodów, normę eksploatacji przekroczyło 3 samochody, co stanowiło 30%,
- w grupie ciężkich samochodów specjalnych ratownictwa technicznego, chemicznego – norma eksploatacji 20 lat. Z ogólnej ilości 6 eksploatowanych samochodów, żaden z nich nie przekroczył ustalonej normy eksploatacji,
- w grupie samochodów specjalnych ratownictwa wysokościowego (drabiny, podnośniki) – norma eksploatacji 20 lat. Z ogólnej ilości 32 sztuk eksploatowanych samochodów, normę eksploatacji przekroczyło 5 samochodów, co stanowiło 15,5%.

(dowód: akta kontroli str. 223)

Stwierdzono, że nie występowały braki w zakresie wyposażenia w sprzęt specjalistycznych grup ratowniczych prowadzących działania na autostradzie A4 i drodze ekspresowej S19. Zgodnie z opracowaną Tabelą wyposażenia w sprzęt dla województwa podkarpackiego wg stanu na 30.06.2016 r." na podstawie ustalonych przez KG PSP norm minimalnego wyposażenia specjalistycznych grup ratowniczych, w tym związanych z działaniami na autostradzie A4 i drodze ekspresowej S19 (specjalistyczna grupa ratownictwa chemiczno – ekologicznego, specjalistyczna grupa ratownictwa technicznego, specjalistyczna grupa ratownictwa wysokościowego) - normatyw wyposażenia został zachowany.

(akta kontroli str. 221)

Podkarpacki Komendant Wojewódzki PSP wykazał w „Tabeli wyposażenia jednostek organizacyjnych ksrg woj. podkarpackiego" zaplanowanie dodatkowego wyposażenia komend miejskich i powiatowych ponad standard, wynikającego z zagrożeń występujących na terenie danego powiatu, a niezbędnego do prowadzenia działań ratowniczych, tj. samochód ratowniczo – gaśniczy z modułem proszkowym (KP Przemyśl), agregaty proszkowe (Jasło,

[9] Załącznik nr 7 do zarządzenia nr 8 Komendanta Głównego PSP z dnia 10 kwietnia 2008 r. w sprawie gospodarki transportowej w jednostkach organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej (Dz.Urz. KG PSP.2008.1.8 z dnia 30 czerwca 2008 r.) określa normy eksploatacji pojazdów wg typów i rodzajów.

KP Sanok, KM Tarnobrzeg), kontener specjalny z proszkiem gaśniczym o masie proszku 3 tys. kg (KP Dębica).

(dowód: akta kontroli str. 222)

W wyjaśnieniu Podkarpacki Komendant Wojewódzki PSP podał, ze brakujące w odniesieniu do normatywu wyposażenia określonego przez Komendanta Głównego PSP pojazdy i sprzęt są sukcesywnie uzupełniane i zostały zaplanowane do zakupu w najbliższej perspektywie czasowej w ramach realizowanych projektów współfinansowanych ze środków UE, tj.:

- Zwiększenie skuteczności prowadzenia długotrwałych akcji ratowniczych (2017r. rozpoczęcie),
- Usprawnienie systemu ratownictwa w transporcie kolejowym – etap I (2017 r.),
- Usprawnienie systemu ratownictwa na drogach – etap IV (2018 r.).

(akta kontroli str. 74 – 86)

- **Siły i środki jednostek OSP włączonych do ksrg na obszarze województwa podkarpackiego**

Wg stanu na 30.06.2016 r. na obszarze województwa podkarpackiego funkcjonowało 307 jednostek OSP włączonych do ksrg, z czego 2 jednostki OSP (Siedleszczany i Stalowa Wola) będące jednostkami specjalistycznymi przewidzianymi do ratownictwa wodnego nie posiadało średniego lub ciężkiego samochodu ratowniczo – gaśniczego. Pozostałe jednostki włączone do ksrg posiadały na swoim co najmniej 1 średni lub ciężki samochód ratowniczo – gaśniczy. W 85 jednostkach OSP ksrg brakowało zestawów narzędzi hydraulicznych.
Wszystkie jednostki OSP włączone do ksrg spełniają wymagania dotyczące ilości wyszkolonych co najmniej 12 ratowników. Trzy jednostki OSP włączone do ksrg nie posiadało skutecznego systemu łączności, powiadamiania i alarmowania (alarmowanie selektywne) oraz urządzeń łączności w sieci radiowej ksrg na potrzeby działań ratowniczych. Są to jednostki: OSP Komańcza (gmina Komańcza), OSP Wetlina (gmina Cisna), OSP Cisna (gmina Cisna).

Z 307 jednostek OSP, 40 obejmuje w swym obszarze chronionym autostradę A4 i drogę ekspresową S19, tj.: w powiecie rzeszowskim 14 jednostek OSP, w powiecie ropczycko – sędziszowskim - 4, w powiecie łańcuckim - 8, w powiecie dębickim – 7, w powiecie jarosławskim – 4, w powiecie przeworskim – 1, i w powiecie przemyskim – 2.

Wg stanu na 30.06.2016 r. z 40 jednostek OSP ksrg, które mające obszary chronione obejmujące autostradę A4 i drogę ekspresową S19, 6 jednostek nie posiadało sprzętu specjalistycznego ratownictwa technicznego, a 5 z nich nie posiadało kompletnych zestawów ratownictwa medycznego R1 oraz zestawów hydraulicznych narzędzi ratowniczych niezbędnych do podejmowania działań podczas wypadków w komunikacji drogowej i kolejowej. Ponadto 2 jednostki OSP posiadały wyposażenie ponad wymagane minimum w zakresie sprzętu specjalistycznego ratownictwa technicznego, a 14 w zakresie zestawów ratownictwa medycznego R1.

(dowód: akta kontroli str. 74 – 86)

Z 40 jednostek OSP ksrg, które mają obszary chronione obejmujące autostradę i drogę ekspresową S19, 32 jednostki posiadało wymagane wyposażenie i zapewniało utrzymanie poziomu gotowości A dla ratownictwa medycznego[10]. Liczba jednostek OSP ksrg w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego zapewniających poziom

[10] Pkt. 3.4 i 3.5 Zasad organizacji ratownictwa medycznego w ksrg z lipca 2013 r. zatwierdzonych przez Komendanta Głównego PSP

gotowości A ratownictwa medycznego na autostradzie A4 i drodze S19, a także przyczyny niezapewnienia poziomu gotowości operacyjnej w zakresie ratownictwa medycznego przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Jednostki OSP ksrg zapewniające poziom gotowości operacyjnej w zakresie ratownictwa medycznego na autostradzie A4 i drodze S19.

Powiat	Ogólna liczba jednostek OSP włączonych do ksrg	Ilość jednostek OSP włączonych do ksrg zapewniających poziom gotowości A dla ratownictwa medycznego*	Przyczyny niezapewnienia wymaganego poziomu gotowości operacyjnej w zakresie ratownictwa medycznego
dębicki	13	13	brak
ropczycko-sędziszowski	10	0	Brak o odpowiedniej ilości osób posiadających wymagane wyszkolenie Brak pełnego wyposażenia w wymagany sprzęt
rzeszowski	36	14	Brak wymaganego wyposażenia w sprzęt ratownictwa medycznego oraz wyszkolenia w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy (kpp)
łańcucki	12	2	Brak wymaganej ilości przeszkolonych ratowników (min 8), którzy ukończyli i posiadają ważny kurs kpp.
przeworski	8	0	Brak wyszkolenia min. 8 ratowników. Brak noszy miękkich – w zamian deska ortopedyczna.
jarosławski	11	2	Brak wymaganej ilości przeszkolonych ratowników z zakresu ratownictwa medycznego. Brak noszy miękkich (płachtowych) – w zamian deski ortopedyczne.
przemyski	11	1	W pozostałych jednostkach OSP włączonych do ksrg brak wymaganej ilości przeszkolonych ratowników.

(dowód: akta kontroli str. 74 – 86)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące badanej działalności

NIK wskazuje na braki w wyposażeniu w pojazdy ratowniczo – gaśnicze, szczególnie samochody ratownictwa technicznego, w odniesieniu do normatywu określonego w Tabeli wyposażenia w sprzęt dla województwa podkarpackiego, zatwierdzonej przez Komendanta Głównego PSP.

NIK wnosi o kontynuowanie działań celem zapewnienia wymaganego poziomu gotowości operacyjnej w zakresie ratownictwa medycznego przez jednostki OSP włączonych do ksrg oraz doposażenia tych jednostek w zestawy hydraulicznych narzędzi ratowniczych niezbędnych do podejmowania działań podczas wypadków oraz w sprzęt ratownictwa medycznego.

3.2. Szkolenie strażaków ksrg

- **Stan wyszkolenia strażaków ksrg**

Opis stanu faktycznego

Stan wyszkolenia strażaków PSP (na 30 czerwca 2016 r.) w odniesieniu do ustalonych w tym zakresie standardów przez KG PSP przedstawiał się następująco:

- szkolenie podstawowe w zawodzie strażak, na stan przewidywany do przeszkolenia 1625 osób odbyło szkolenie 1613 osób (realizacja w 99,3%),
- egzamin potwierdzający uprawnienia ratownika w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy – odpowiednio: 1625 i 1607 (98,9%),
- szkolenie dla kandydatów na młodszych instruktorów ratownictwa medycznego w ksrg, 16 strażaków ukończyło takie szkolenie,
- szkolenie z zakresu segregacji w zdarzeniach mnogich i masowych, 11 strażaków ukończyło takie szkolenie,
- szkolenie instruktorów PSP z zakresu współdziałania z SP ZOZ Lotnicze Pogotowie Ratunkowe ukończyło 15 strażaków,
- szkolenie doskonalące dla strażaków ksrg z zakresu współdziałania z SP ZOZ Lotnicze Pogotowie Ratunkowe ukończyło 1343 strażaków, a nie posiada takiego przeszkolenia 74 osób.

KG PSP nie ustaliła standardów minimalnego przeszkolenia strażaków PSP, w zakresie następujących szkoleń:

- dla kandydatów na młodszych instruktorów ratownictwa medycznego w ksrg,
- segregacji w zdarzeniach mnogich i masowych,
- instruktorów PSP z zakresu współdziałania z SP ZOZ Lotnicze Pogotowie Ratunkowe,
- doskonalących dla strażaków ksrg z zakresu współdziałania z SP ZOZ Lotnicze Pogotowie Ratunkowe.

(dowód: akta kontroli str. 224)

W wyjaśnieniu Podkarpacki Komendant Wojewódzki PSP podał, że w jednostkach ratowniczo – gaśniczych na terenie województwa podkarpackiego zaplanowano przeszkolenie w zakresie współdziałania z SP ZOZ LPR wszystkich strażaków pełniących służbę w zmianowym rozkładzie czasu pracy (1.417), tj. biorących bezpośredni udział w działaniach ratowniczo – gaśniczych. W zakresie szkolenia instruktorów ratownictwa medycznego PSP założono, że we wszystkich Komendach Miejskich i Powiatowych PSP (21 jednostek) będzie przynajmniej 1 instruktor ratownictwa medycznego PSP z zakresu współdziałania z SP ZOZ

LPR. Szkolenie takie ukończyło 15 strażaków. W zakresie szkolenia dla kandydatów na młodszych instruktorów ratownictwa medycznego w ksrg oraz szkolenia z zakresu segregacji w zdarzeniach mnogich i masowych potrzeby ustalane były zgodnie z Zasadami organizacji ratownictwa medycznego w ksrg i wynosiły 54 strażaków (w każdej z 27 jednostek ratowniczo – gaśniczych po 2 osoby). Szkolenie takie posiadało 11 strażaków w zakresie segregacji i 16 osób dla kandydatów na młodszych instruktorów ratownictwa medycznego. Szkolenia w zakresie metodyki nauczania ratownictwa medycznego w ksrg ukończyło 31 osób.

(akta kontroli str. 205 – 211)

Stan wyszkolenia strażaków z OSP ksrg (na 30.06.2016 r.) w odniesieniu do ustalonych w tym zakresie potrzeb przedstawiał się następująco:

- szkolenie podstawowe strażaków ratowników w OSP odbyło 7.685 osób z 3.684 którzy powinni posiadać takie przeszkolenie (realizacja 208,6%),
- szkolenie kierowców - konserwatorów sprzętu ratowniczego OSP – odpowiednio: 1399 osób z 921 (151,9%),
- uprawnienia ratownika w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy – odpowiednio 1634 osób z 1228 (133%),
- szkolenia doskonalące dla strażaków ksrg z zakresu współdziałania z SP ZOZ Lotnicze Pogotowie Ratunkowe – odpowiednio 845 osób z 1228 (68,8%),
- specjalistyczne szkolenie w zakresie ratownictwa technicznego – odpowiednio 3.498 osób z 1.228 (284,8%),
- szkolenie dla kandydatów na młodszych instruktorów ratownictwa medycznego w ksrg odbyło 3 osoby, brak standardu określonego w tym zakresie przez KG PSP,
- szkolenia z zakresu segregacji w zdarzeniach mnogich i masowych odbyło 2 osoby, brak standardu określonego w tym zakresie przez KG PSP.

(dowód: akta kontroli str. 225)

W wyjaśnieniu Podkarpacki Komendant Wojewódzki PSP podał, że przyczyną braku przeszkolenia strażaków PSP i OSP ksrg w zakresie współdziałania z SP ZOZ Lotnicze Pogotowie Ratunkowe wynikała głównie z niemożliwości przeprowadzenia praktycznej części tych szkoleń w ilości odpowiadającej potrzebom szkoleniowym. W stosunku do PSP Komendant Główny nie ustalił standardu przeszkolenia w zakresie współdziałania z SP ZOZ LPR. Nie wskazanie minimalnej ilości strażaków PSP, których należy przeszkolić wynikało z doraźnej możliwości realizacji szkoleń przez SP ZOZ LPR. W woj. podkarpackim założono, że przeszkolenie takie powinni posiadać wszyscy strażacy JRG, pełniący służbę w zmianowym czasie służby.

(dowód: akta kontroli str. 205 – 211)

- **Ćwiczenia ratownicze na autostradach i drogach ekspresowych**

W latach 2015 – 2016 Podkarpacki Komendant Wojewódzki PSP zorganizował i uczestniczył dwukrotnie w ćwiczeniach jednostek ksrg, których przedmiotem były działania ratownicze na autostradzie A4., tj.:

- na podstawie rozkazu nr 94/2015 z dnia 29.05.2015 r. Podkarpackiego Komendanta Wojewódzkiego PSP zostały zorganizowane i przeprowadzone w dniu 15.06.2015 r. aplikacyjno – praktyczne ćwiczenia pod kryptonimem „Jarosław 2015" dla sił i środków krajowego systemu ratowniczo – gaśniczego z terenu powiatów: jarosławskiego,

leżajskiego, lubaczowskiego, przemyskiego i przeworskiego przy współudziale innych służb, podmiotów, instytucji niezbędnych ze względu na charakter symulowanych zagrożeń. W wyniku przeprowadzonych ćwiczeń nie były sformułowane wnioski.

- na podstawie rozkazu nr 23/2016 z dnia 11.07.2016 r. Powiatowego Komendanta PSP w Łańcucie zostały zorganizowane i przeprowadzone w dniu 18.07.2016 r. z udziałem KW PSP ćwiczenia powiatowe pk. „Autostrada 2016". W ćwiczeniach brały udział: zastępy JRG PSP Łańcut, Przeworsk, OSP ksrg z powiatu łańcuckiego, Policja, PRM, KW PSP, UG w Białobrzegach i Czarnej, firma Budimex. Ćwiczenia odbyły się na odcinku autostrady węzeł Rzeszów Wschód – węzeł Jarosław Zachód, który został oddany do ruchu przed ŚDM. Z przebiegu ćwiczeń „Autostrada 2016" sformułowane zostały następujące oceny i wnioski dotyczące alarmowania, dysponowania, kierowania i koordynacji działań ratowniczych prowadzonych w ramach pomocy wzajemnej na terenie powiatu łańcuckiego i przeworskiego:
  a) alarmowanie jednostek OSP odbywało się przez SK KP PSP w Łańcucie drogą radiową na kanale powiatowym z punktu koncentracji,
  b) dysponowanie sił i środków prowadzone było w oparciu o przybliżone czasy alarmowania i dojazdu jednostek ochrony przeciwpożarowej, co pozwoliło odzwierciedlić rzeczywistość prowadzonych działań ratowniczo-gaśniczych,
  c) podczas przebiegu poszczególnych epizodów w celu zapewnienia właściwego przebiegu informacji uruchomiony został kanał dowodzenia i współdziałania oraz niezbędne kanały sieci ratowniczo-gaśniczej,
  d) przyjęty zamiar taktyczny został osiągnięty mimo zadysponowania zbyt małej ilości samochodów na wyposażeniu których znajdują się deski ortopedyczne,
  e) przemieszczanie sił i środków nie odbywało się alarmowo.
- doskonalenia współdziałania jednostek PSP z jednostkami OSP i innymi służbami:

  a) brak precyzyjnego określenia ilości poszkodowanych spowodował w pierwszej fazie działań ratowniczych zadysponowanie zbyt małej ilości zastępów do działań,
  b) zbyt bliskie usytuowanie punktu medycznego od zdarzenia (problem ze swobodnym przemieszczaniem się do strefy wypadku,
  c) brak odpowiedniej współpracy między jednostkami PSP/OSP i PRM („szukanie" strażaków do pomocy w transporcie poszkodowanych,
  d) nie wydzielenie strażaków do pomocy w punkcie medycznym, brak przeprowadzania wsparcia psychicznego,
  e) nie zdyscyplinowanie strażaków OSP podczas prowadzenia działań ratowniczych, brak zabezpieczenia strażaków w rękawiczki ochronne,
  f) słaba znajomość topograficzna terenu autostrady przez jednostki OSP.
- sprawdzenia oraz doskonalenie umiejętności dowodzenia związkami taktycznymi przez kadrę dowódczą Państwowej Straży Pożarnej:

  a) zadanie to zostało wykonane poprawnie, niemniej jednak dowodzenie przy tego typu zdarzeniach wymaga dodatkowej i ciągłej łączności KDR-a z KAM.
- doskonalenia prowadzenia działań ratowniczo – gaśniczych na autostradach podczas zdarzeń masowych:

  a) PSP jak i PRM dysponuje zbyt małą ilością osób na obsadach zmianowych w przypadku takiej liczby poszkodowanych,
  b) rozważyć dodatkowe oznaczenie roty medycznej,
  c) wprowadzić bramkę przejścia ze strefy wypadku do punktu medycznego,
  d) doposażyć jednostki ratowniczo – gaśnicze w przyczepkę do zdarzeń masowych wyposażoną w kołnierze i deski ortopedyczne oraz zestawy do tlenoterapii.
- sprawdzenia praktycznego metod organizacji i prowadzenia działań ratowniczo-gaśniczych:

a) strażak-ratownik wykonujący Triage nadzoruje i ustala priorytety ewakuacji ze strefy wypadku, koordynuje ewakuację poszkodowanych w odpowiedniej kolejności lub w przypadku gdy strefa jest bezpieczna KDR pozwala na wejście KAM.

(dowód: akta kontroli str. 226 – 240)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące badanej działalności

NIK wnosi o kontynuowanie działań zmierzających do planowanej realizacji szkoleń strażaków PSP i OSP ksrg z zakresu współdziałania z SP ZOZ LPR, szkoleń w zakresie ratownictwa medycznego oraz dotyczących segregacji w zdarzeniach mnogich i masowych.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

4. Współpraca PSP z podmiotami zarządzającymi autostradami i drogami ekspresowymi

Opis stanu faktycznego

- **Uzgodnienia dokonywane przez Komendanta Wojewódzkiego PSP na etapie projektowania autostrady**

Uzgodnienia projektów budowlanych autostrady A4 dokonywane były przez KW PSP w latach 2008 – 2010 r. Wszystkie projekty uzgadniane były bez uwag, z wyłączeniem Obwodu Utrzymania Autostrady (OUA) w miejscowości Żyraków. Uwagi wskazane w piśmie z 15.04.2009 r. KW PSP dotyczyły :

- zaopatrzenia wodnego dla celów ratowniczych dla obiektów OUA,
- lokalizacji centrum koordynacji działań ratowniczych i lokalizacji stanowiska postojowego dla pojazdów przewożących materiały niebezpieczne.

Uwagi te zostały uwzględnione w zmienionym projekcie budowy autostrady A4, który ponownie został zaopiniowany 16.09.2009 r.

W okresie 2015 – I półrocze 2016 r. Podkarpacki Komendant Wojewódzki PSP nie opiniował projektów autostrady A4. W okresie tym nie wpłynęły wnioski o dokonanie uzgodnienia lub zaopiniowania projektów autostrady A4.

(dowód: akta kontroli str.241 - 242)

- **Uzgodnienia w zakresie wielkości i rodzaju zaopatrzenia wodnego dla autostrady**

Informacje na temat wielkości i rodzaju zaopatrzenia wodnego dla autostrady znajdowały się w przedkładanych w latach 2008 – 2010 do uzgodnienia i zaopiniowania projektach odcinków autostrady A4. W kontrolowanym okresie ze względu na brak wniosków Podkarpacki Komendant Wojewódzki PSP nie opiniował i nie uzgadniał projektów autostrady, a zatem również wielkości i rodzaju zaopatrzenia wodnego dla autostrady.

(dowód: akta kontroli str. 241 – 242)

- **Współpraca KW PSP z zarządzającymi autostradami i drogami ekspresowymi na etapie realizacji zadań ustawowych.**

W kontrolowanym okresie KW PSP współpracowała z Oddziałem GDDKiA w Rzeszowie w zakresie warunków bezpieczeństwa, w tym także na autostradzie i drodze ekspresowej S19, tj.:

- warunków podjęcia działań przez podmiotu ksrg,
- wymiany informacji mających wpływ na bezpieczeństwo i organizację ruchu na autostradzie i drodze ekspresowej oraz drogach dojazdowych do tych dróg,
- w zakresie organizacji ćwiczeń na nieoddanych do ruchu odcinkach autostrady.

Współpraca ta odbywała się w formie spotkań roboczych organizowanych przez Oddział GDDKiA w Rzeszowie z udziałem przedstawicieli KW PSP oraz komend miejskich i powiatowych PSP przez których teren przebiega autostrada A4 i droga ekspresowa S19. W spotkaniach tych brały udział inne służby tj. Policja, PRM, a także przedstawiciele Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego. Współpraca ta była szczególnie widoczna w przypadku opracowywania planów działań ratowniczych na autostradzie i drodze S19.

(dowód: akta kontroli str. 205 – 211)

- **Usuwanie z pasa autostrady i drogi ekspresowej substancji, które zanieczyściły drogę, celem przywrócenia przejezdności**

Zasady usuwania z pasa autostrady i drogi ekspresowej substancji, które zanieczyściły drogę celem przywrócenia przejezdności określone zostały w „Procedurze postępowania z odpadami" zawartej w:

- Planie działań ratowniczych dla autostrady A4 (zatwierdzonym 16.12.2015 r. przez Dyrektora Oddziału GDDKiA w Rzeszowie) węzeł Tarnów Północ – węzeł Jarosław Zachód,
- Planie działań ratowniczych dla autostrady A4 (zatwierdzonym 18.04.2016 r. przez Dyrektora Oddziału GDDKiA) węzeł Jarosław Zachód – węzeł Korczowa granica Państwa,
- Planach działań ratowniczych dla drogi ekspresowej S19 (zatwierdzonych 9.09.2016 r.) dla odcinków drogi ekspresowej S19 od km 461+034 do km 467 + 476 i od km 467 + 476 do km 472 +022.

Stosownie do cyt. procedur postępowania, zarządca drogi Oddział GDDKiA zobowiązany został do neutralizacji wszystkich odpadów poakcyjnych wytworzonych podczas działań ratowniczych, w tym zużytego sorbentu, elementów pojazdów lub infrastruktury drogowej zlokalizowanych w pasie drogowym, w tym także przekazanych przez jednostki PSP. W procedurze przedstawiono schemat postępowania z usuwaniem substancji, które zanieczyszczałyby autostradę lub drogę ekspresową celem jej przejezdności. Zgodnie z ustalonym schematem postepowaniem, odpady niebezpieczne w przypadku gdy znany jest sprawca – usuwane są przez specjalistyczną firmę na koszt sprawcy. W przypadku braku sprawcy obowiązek ten spoczywa zgodnie z art. 130 a ustawy z dnia 20.06.1977 r. Prawo o ruchu drogowym – na Staroście właściwym terenowo ze względu na miejsce zdarzenia.

W celu wykonywania powyższych zadań zostały wybrane firmy zewnętrzne świadczące usługi w ramach zawartych umów Wykonawcy Utrzymuj Standard.

(dowód: akta kontroli str. 154 – 198)

- **Działania związane ze wsparciem dla osób dotkniętych konsekwencjami zdarzeń drogowych na autostradach i drogach ekspresowych**

W kontrolowanym okresie KW PSP nie podejmowała działań związanych ze wsparciem dla osób dotkniętych konsekwencjami zdarzeń na autostradzie A4 i drodze S19 lub unieruchomionych w wielogodzinnych zatorach na tych drogach.

W wyjaśnieniu Podkarpacki Komendant Wojewódzki PSP podał, że nie występowały takie zdarzenia, w czasie których występowała konieczność wsparcia dla osób dotkniętych

konsekwencjami zdarzeń drogowych. W przypadku wystąpienia takiej sytuacji istnieje możliwość zadysponowania psychologa zatrudnionego w KW PSP na miejsce zdarzenia bądź w okresie późniejszym po zdarzeniu.

(dowód: akta kontroli str. 74 – 86)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

5. Działania kontrolne i nadzór nad realizacją działań ratowniczych

Opis stanu faktycznego

- **Inspekcje gotowości operacyjnej jednostek ksrg**

W 2015 r. Zespół inspekcyjny Podkarpackiego Komendanta Wojewódzkiego PSP (powołany rozkazem nr 15/2015 Podkarpackiego Komendanta Wojewódzkiego PSP) przeprowadził inspekcje gotowości operacyjnej 27 jednostek ratowniczo gaśniczych PSP (100% ogółem) oraz 21 stanowisk kierowania komendantów miejskich i powiatowych PSP (100% ogółem). W przypadku 3 jednostek przeprowadzona została dodatkowa inspekcja oraz 1 stanowiska kierowania. W I półroczu 2016 r. przeprowadzonych zostało 13 inspekcji jednostek ratowniczo – gaśniczych oraz 10 stanowisk kierowania miejskich i powiatowych PSP.

Zakres inspekcji obejmował tematykę prowadzenia działań ratowniczych na drogach, weryfikowaną podczas sprawdzenia wiedzy teoretycznej (JRG i stanowiskach kierowania) i praktycznej (stanowiska kierowania, JRG i OSP).

Przeprowadzone inspekcje wykazały, że jednostki ratowniczo – gaśnicze na terenie województwa podkarpackiego były w stanie samodzielnie realizować ustawowe zadania należące do jednostek krajowego systemu ratowniczo – gaśniczego. Wnioski dotyczące usunięcia uchybień zostały przekazane w formie zaleceń pokontrolnych, a o sposobie ich realizacji komendanci miejscy i powiatowi PSP poinformowali Podkarpackiego Komendanta Wojewódzkiego PSP. Stwierdzone w toku inspekcji jednostek PSP ksrg nieprawidłowości dotyczyły w szczególności:

- niekompletnego umundurowania załogi w czasie wyjazdu,
- braku oznaczenia KDR (kamizelka),
- przekroczonych terminów użytkowania środków opatrunkowych w zestawach PSP R1,
- niewykorzystywanie urządzeń wykrywająco – pomiarowych do określania stężeń substancji niebezpiecznych oraz wyznaczania strefy,
- udzielanie pierwszej pomocy niezgodnie z obowiązującymi procedurami,
- niesprawności urządzeń systemów selektywnego alarmowania jednostek OSP,
- barku aktualizacji dokumentacji stanowisk kierowania.

Celem przeprowadzonych inspekcji w jednostkach OSP była ocena zdolności do reagowania na nagłe zagrożenie oraz przygotowanie do podejmowania działań ratowniczo – gaśniczych w aspekcie stanu wyposażenia jednostki i wyszkolenia jej członków. Przeprowadzone w 36 jednostkach OSP ksrg inspekcje (w 2015 r. – 26, a w I półroczu 2016 r. – 10) wykazały, że jednostki te były w stanie samodzielnie realizować ustawowe zadania ciążące na tych jednostkach. Najczęściej spotykane nieprawidłowości to:

- brak kierowców z wymaganymi uprawnieniami do prowadzenia pojazdów uprzywilejowanych,
- bark normatywnej obsady osobowej samochodu ratowniczo – gaśniczego,

- braki w zakresie przeszkolenia członków jednostek (naczelników, dowódców OSP, KPP, LPR, kierowców, konserwatorów sprzętu),
- brak aktualnych badań technicznych oraz dopuszczeni UDT pojazdów i specjalistycznego sprzętu ratowniczego,
- brak przeglądów okresowych agregatów prądotwórczych oraz aparatów ODO,
- brak przenośnych drabin pożarniczych ze świadectwem dopuszczenia CNBOP,
- braki atestowanego wyposażenia w środki ochrony indywidualnej,
- braki w wymaganej dokumentacji operacyjnej.

W związku z przeprowadzonymi inspekcjami w 2015 r. skierowane zostały wnioski dotyczące usunięcia nieprawidłowości i wykonania zaleceń pokontrolnych do 22 jednostek i w I półroczu 2016 r. do 10 jednostek OSP ksrg. Wnioski te zostały także skierowane do wójtów i burmistrzów, właściwych terenowo powiatowych komendantów PSP, którzy zostali zobowiązani do nawiązania współpracy oraz niezwłocznego podjęcia działań mających na celu wyeliminowanie wszelkich nieprawidłowości mających wpływ na gotowość operacyjną jednostek. Informacje zwrotne dotyczące sposobu usunięcia nieprawidłowości zostały przekazane do KW PSP.

(dowód: akta kontroli str. 243 – 264, 265 - 267)

W wyjaśnieniu Podkarpacki Komendant Wojewódzki PSP podał, ze podczas każdej inspekcji gotowości operacyjnej sprawdzany był stan oraz sprawność sprzętu spalinowego, w tym do działań ratowniczych na drogach. Po inspekcji gotowości bojowej formułowane były wytyczne i zalecenia do poszczególnych jednostek z ksrg, które były w możliwie krótkim czasie realizowane. W w/w inspekcjach zalecenia i wytyczne zostały zrealizowane poprzez dodatkowe zajęcia teoretyczne oraz praktyczne w celu poprawienia umiejętności i znajomości procedur oraz sprzętu używanego podczas działań ratowniczych na drogach.

(dowód: akta kontroli str. 205 – 211)

- **Analizy działań ratowniczych na autostradach i drogach ekspresowych oraz ich wykorzystanie**

W kontrolowanym okresie przeprowadzona została 1 analiza działań ratowniczych podczas zdarzenia powstałego w dniu 12.05.2016 r. wypadek na autostradzie A4 w miejscowości Bratkowice (nr meldunku 0901001-0432). W wyniku wypadku powstało miejscowe zagrożenie w związku ze zderzeniem autokaru, samochodu ciężarowego z cysterną oraz 2 samochodów osobowych i samochodu ciężarowego z naczepą. Podkarpacki Komendant Wojewódzki PSP pismem z dnia 17.05.2016 r. zlecił sporządzenie analizy przez Komendanta Miejskiego PSP w Rzeszowie, wskazując na obowiązkowej jej elementy, tj. stenogram zapisu prowadzonej korespondencji radiowej i telefonicznej przez podległe stanowisko kierowania z KDR oraz z innymi służbami i podmiotami oraz kopię zapisu na nośniku elektronicznym korespondencji z rejestratora rozmów. Do przeprowadzenia analizy powołany został rozkazem Komendanta Miejskiego PSP nr 28/2016 zespół, który opracował analizę ww. zdarzenia. Ocenie poddano:
- organizację działań ratowniczych przez poszczególnych kierujących,
- działania ratownicze w zakresie przedsięwzięć taktycznych i innych zamierzeń operacyjnych oraz wypełnienia zamierzonych celów, z uwzględnieniem czynników mających wpływ na skuteczność działań ratowniczych,
- zakres wykorzystania walorów technicznych i taktycznych sprzętu ratowniczego podczas prowadzonych działań ratowniczych,
- działalność stanowisk kierowania oraz punktów alarmowych podmiotów ratowniczych,

- współdziałanie podmiotów ksrg z innymi podmiotami biorącymi udział w działaniach ratowniczych,
- przyjętej na obszarze powiatu organizacji ksrg w odniesieniu do zdarzenia,
- stopnia wykorzystania środków masowego przekazu,
- funkcjonowania zastosowanych na obiekcie (na obszarze) zabezpieczeń.

W wyniku analizy zdarzenia sformułowane zostały następujące wnioski dotyczące:

- zmiany zasad informowania służb współdziałających przez dyspozytornie medyczne. Zintegrowana dyspozytornia medyczna w Krośnie nie przekazała informacji o zdarzeniu do właściwego terenowo stanowiska kierowania PSP, którym w tym przypadku było SK KM PSP w Rzeszowie,
- potrzeba organizacji na miejscu tymczasowego schronienia dla poszkodowanych, przed warunkami atmosferycznymi (słońce, deszcz). Funkcję taką mogą pełnić namioty umieszczone na przyczepie.

(dowód: akta kontroli str.268 - 298)

W wyjaśnieniu Podkarpacki Komendant Wojewódzki PSP podał, że wnioski z przeprowadzonej analizy zdarzenia w dniu 12.05.2016 r. dotyczącego wypadku na autostradzie A4 zostaną przedstawione na naradzie rocznej, która odbędzie się na początku 2017 roku w Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim. Narada z udziałem innych służb podlegających Wojewodzie Podkarpackiemu organizowana jest corocznie.

(dowód: akta kontroli str. 299 – 300)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

- zapewnienie podległym jednostkom normatywnego wyposażenia w pojazdy ratowniczo – gaśnicze i ratownictwa technicznego.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Trzebownisko, dnia grudnia 2016 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Kontroler
Alina Walenia
Główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
Wiesław Motyka

....
Podpis *podpis*